

репресованих із Криму і хотів утворити Кримську автономну республіку у складі України. В'ячеслав Максимович подав петицію, і у 1989 році кримськотатарському народу надали право на повернення. Але радянська влада заважала цим процесам: віддавала землі російськомовному населенню і обмежувала місця для репресованих, які повертаються.

Таким способом радянська влада розпалила міжнаціональну ворожнечу, почалася пропаганда проти українських діячів, нібито вони – окупанти Криму. Тому у 1989 р. Комуністична партія висунула ідею про автономізацію Криму. Це озвучив керівник обласного комітету Андрій Грінченко [1, с. 38]. У Криму розповсюджувалася пропаганда про автономію і думка, що українці насаджують свою мову на півострові.

Отже, можемо говорити, що В'ячеслав Чорновіл був активним діячем українського народу. Він мав інше мислення, яке не підтримала більшість населення, тому було обрано президентом Леоніда Кравчука. Л. Кравчук мав уявлення про майбутнє країни, які підтримувало населення, оскільки ця комуністична пропаганда ще залишилася в людей, натомість нові суспільно-політичні ідеї відкидалися. В'ячеслав Чорновіл боровся всіма силами, ніколи не мовчав зі своїми ідеями щодо демократії. Він боровся, але Комуністична пропаганда виявилася сильнішою.

Джерела та література

1. Деревінський В. Ф. В'ячеслав Чорновіл. Харків: КСД, 2017. 256 с.
2. Декларація принципів УГС. *Вікіджерела / Самостійник*. 1988. № 5–6. С. 27. URL: https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BF%D1%96%D0%B2_%D0%A3%D0%93%D0%A1
3. Побережець Г. С. Внесок В. М. Чорновола у розвиток суспільно-політичної думки та розбудова державності України: дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. Миколаїв. 2015. 230 с.
4. Чорновіл В. М. Твори у десяти томах. Т. 3 / упоряд. та ком. Валентина Чорновіл. Київ: Смолоскип, 2006. 976 с.
5. Чорновіл В. М. Твори у десяти томах. Т. 2. «Правосуддя чи рецидиви терору?», «Лихо з розуму». Матеріали та документи 1966–1969 рр. / упоряд. та ком. Валентина Чорновіл. Київ: Смолоскип, 2003. 908 с.
6. Чорновіл про Крим і її автономію. *YouTube-канал*. URL: <https://youtube.com/shorts/7ApvHmview40?si=MSV1VTNSdXkS0Ywl>

Слонська Марія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ШІСТДЕСЯТНИЦЯ СОФІЯ КАРАФФА-КОРБУТ

Ключові слова: дисиденти, шістдесятництво, національний рух, інтелігенція, жінки.
Keywords: *dissidents, Sixtiers, national movement, intelligentsia, women.*

Історія України та її культурний аспект – це важлива частина становлення українського народу як свідомої нації, яка готова відстоювати власну історію й стати її сучасним творцем. Однак складні обставини, що супроводжували нашу

країну впродовж її існування, залишили глибокі провалини та білі плями, які потрібно дослідити й заповнити, аби отримати цілісну картину й ще раз осмислити цінність пройденого шляху. Одним із напрямів сучасних досліджень, актуальність яких значно збільшилася в умовах повномасштабного вторгнення, є рух опору шістдесятників. До того ж ХХІ століття диктує нові правила: важливо відзначити саме жіночу плеяду шістдесятництва, мистецтво та боротьба якої відіграла значиму роль у дисидентському русі.

Зважаючи на вищесказане, метою нашого дослідження є огляд творчої діяльності шістдесятниці Софії Караффи-Корбут, мистецтво якої було одним із найбільш виразних протестів тоталітарному режиму.

Серед узагальнюючих праць, що розкривають основні аспекти дисидентського руху, зокрема діяльність шістдесятників, зазначимо монографії А. Русначенка [7], Г. Касьянова [5], розвідку дослідниці з діаспори Л. Алексєєвої [2]. Діяльність жінок-шістдесятниць досліджували Н. Онищенко [6], М. Коваленко [8], Н. Авер'янова [1] та ін. Відзначимо також праці Б. Гориня та О. Думанської, присвячені С. Караффі-Корбут [3; 4].

Шістдесятництво – надзвичайно важлива віха українського національного руху опору. Це багатогранне явище є перспективним полем для сучасних досліджень. Вагомий пласт інтелігенції, залученої до дисидентського руху 60-х років ХХ ст., становили жінки, які займалися творчою діяльністю, що слугувала їхньою мовою політично, ідеологічно та культурно спрямованого протесту. Провідною характеристикою діяльності шістдесятників був культурний плюралізм. Жінки-шістдесятниці відстоювали право на свободу творчого самовираження та свободу митця, відокремлення культури від політичної ідеології. Важливим аспектом шістдесятництва була значна увага до національних культурних цінностей [10, с. 52]. Кожна з жінок крізь призму творчості відстоювала природне право українців на власний культурний розвиток. Однією них була Софія Караффа-Корбут, ім'я якої менш відоме, ніж Алли Горської чи Ліни Костенко.

Графиня з Куткора – саме таке ім'я закріпилось за Софією Корбут, мисткинею, яка не вписувалася в межі тоталітарного режиму. Родовід художниці – надзвичайно цікаве питання, адже батько Софії був білорусом, належав до давнього роду, коріння якого треба шукати серед венеціанських дожів. Задовго до народження доньки Петро Караффа-Корбут отримав статус дворянина. Мати Софії також походила зі знатного роду [8]. Дівчині пощастило з хрещеними батьками, котрі належали до української інтелігенції і ще з дитинства формували у Софії любов і тягу до мистецтва.

Дитинство художниці не було легким, мати не мала достатніх статків, аби дати дочці належну освіту, однак талант і амбіції стали в нагоді юній Софії. Потрапивши до приватної гімназії у Львові, за сприяння своєї тітки Софія Караффа-Корбут отримувала приватні уроки з малювання, розвиваючи власні навички та вміння, а хист художниці одразу помітив Андрей Шептицький [8]. Після закриття гімназії дівчина навчалась у звичайній середній школі, пізніше вступила до технічної фахової школи на відділ малярства, згодом навчалась у студії Львівського художньо-промислового училища. Студентське життя мисткині продовжилось у стінах Інституту прикладного і декоративного мистецтва [8]. Навчання Софії су-

проводжувалось численними відзнаками та похвалою, жодна робота не залишалась поза увагою.

Розвиваючи власну творчість, Софія Караффа-Корбут створила для Львова низку керамічних виробів, які набули неабиякого визнання, стали частинами виставок. Пізніше вона стала відома як майстриня станкової та книжкової графіки, у якій поєднувала українські національні мотиви із власним баченням, прославляючи українську культуру на світовій арені [9, с. 173]. Найбільшого визнання мисткині принесла її «Шевченкіана», що створювалася художницею з 1967 р. на сторінках «Кобзаря». Шевченківський «Кобзар», ілюстрований С. Караффою-Корбут, розійшовся численними примірниками, виготовленими на замовлення, теренами України і не тільки [9, с. 174].

В останні роки життя творчість Софії Петрівни була зосереджена навколо ілюстративного матеріалу: «Шевченкіана», ілюстрації до поеми І. Франка «Іван Вишенський» та ін. стали маніфестом поширення української культури. Варто згадати також про одну з найбільш улюблених робіт самої художниці. Одне з останніх творінь Софії Караффи-Корбут – ілюстрації до «Лісової пісні» Лесі Українки, яка, за словами мисткині, стала її «лебединою піснею». «Лісова пісня», ілюстрована Караффою-Корбут, була справжнім відображенням народних та глибинних мотивів української культури [9, с. 175]. Незважаючи на доволі складні стосунки з колегами зі спілки художників, Софія Петрівна ніколи не складала рук і вважала головним не суспільне визнання, а кропітку працю та віру. На жаль, художниця так і не побачила на власні очі публікацію гравюр до поем, над якими працювала в останні роки свого життя [2; 3].

Отже, шістдесятництво відіграло неабияку роль у культурному та національному житті українського народу, адже незважаючи на заборони та утиски, провідні діячі цього періоду за допомогою мистецтва захищали та поширювали ідеї української культури й історичної спадщини. Софія Караффа-Корбут – достойна представниця цієї плеяди, яка була справжнім втіленням потенціалу української самобутньої культури. Саме завдяки її ілюстраціям про українську Шевченкіану дізнались у всьому світі, а керамічні вироби досі зберігаються у середмісті Львова. Культурний протест Софії Петрівни був справжньою акцією популяризації та відстоювання національних мотивів.

Джерела та література

1. Авер'янова Н. Мистецька еліта України: Алла Горська в когорті шістдесятників. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2014. Вип. 1. С. 57–59.
2. Алексеева Л. История инакомыслия в СССР. Москва: Моск. Хельсинк. группа, 2012. 384 с.
3. Горин Б. Любов і творчість Софії Караффи-Корбут: документальний роман-колаж у 2 кн. Кн. 1. Львів: Апріорі, 2013. 576 с.
4. Думанська О. Графиня з Куткора: біографічна оповідь з голосів самовидців. Львів: Каменяр, 2004. 128 с.
5. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–80-х років. Київ: Либідь, 1995. 224 с.
6. Онищенко Н. Шістдесятництво в літературних та ідеологічно-політичних аспектах: Леся Коцюба. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*: зб. наук. пр. Острог: Вид. НУ «Острозька академія», 2014. Вип. 41. С. 254–256.

7. Русначенко А. Національно-визвольний рух в Україні: середина 1950-х – початок 1990-х років. Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 1998. 720 с.
8. Коваленко М. Художниця з Львівщини, яка проілюструвала кожен четверту дитячу книгу в Україні. 31.10.2021. URL: <https://dyvys.info/2021/10/31/hudozhnytsya-z-lvivshhynny-yaka-proilyustruvala-kozhnu-chetvertu-dytyachu-knygu-v-ukrayini/>
9. Шевченкіана Софії Караффи-Корбут у фондовій збірці Шевченківського національного заповідника. *Національний заповідник «Батьківщина Тараса Шевченка»*. URL: http://ehsupir.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/6202/Rehionalni%20kulturalni%20mystetski%20ta%20osvitni%20praktyku_IX.pdf?sequence=3&isAllowed=y#page=172
10. Kril M. Українські «шестидесятники»: незакінчений проект. *Kultury Wschodniosłowiańskie – Oblicza i Dialog*. 2012 Вип. 2. С. 51–59. URL: <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/kwod/article/view/15274/15036>